

Պաշտոնական ընդդիմախոսի

ԳՐԱԽՈՍԱԿԱՆ

Արեգ Արտակի Պետրոսյանի «12 մատնյա աղու թափածակված խոցի վիրահատական բուժման բարելավումը» թեմայով, ՇՊ 00.15 «Վիրաբուժություն» մասնագիտությամբ բժշկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման ատենախոսության վերաբերյալ

Ներկայումս 12 մատնյա աղու խոցի թափածակումը շարունակում է մնալ խոցային հիվանդության տարածված բարդություն, ունի հետվիրահատական բարդությունների և մահացության բավականին բարձր տոկոս, ավելի հաճախ հանդիպում է երիտասարդ և միջին տարիքի անձանց մոտ: Աշխարհի տարբեր բուժիմանարկներում կիրառվում են բազմատեսակ վիրահատություններ՝ թափածակման անցքի կարումից մինչև մասնահատումներ: Վերջին տարիներին այս բարդության բուժման համար լայնորեն կիրառվում է լապարասկոպիան: 12 մատնյա աղու խոցի թափածակման կապակցությամբ կատարված վիրահատություններն ուղեկցվում են մի շարք ներ և հետվիրահատական բարդություններով, իսկ լապարոսկոպիան ինքնին նվազեցնում է նրանց մի մասի չափաբաժինը: Սակայն լապարասկոպիան ոչ միշտ է հնարավոր լինում կատարել, դիտվում է կոնվերրսիաների և տարբեր բարդությունների հաճախության ավելացում: Նշվածից հետևում է, որ լապարասկոպիկ միջամտությունների համար հիվանդների ընտրությունը խիստ կարևոր և քննարկվող հարց է մնում:

Վերը նշվածով էլ պայմանավորված է թեմայի արդիականությունը:

Ատենախոսությունը շարադրված է 114 էջերի վրա: Բաղկացած է ներածությունից, գրականության տեսությունից, կլինիկական նյութի բնութագիրը և հետազոտության մեթոդները գլխից, սեփական հետազոտության արդյունքները ներկայացնող գլխից, ամփոփումից, եզրահանգումներից, գործնական խորհուրդներից, գրականության ցանկից: Նյութը մշակվել է 17 աղյուսակների և 9 գծապատկերների օգնությամբ: Գրականության ցանկը ներառում է 196 սկզբնաղբյուրներ:

Ներածությունում շարադրված են հարցի արդիականությունը, աշխատանքի գիտական նորույթը, նպատակը և խնդիրները, գործնական արժեքը: Ատենախոսության մեջ արդիականությունը ներկայացված է հիմնականում լապարասկոպիայի վրա շեշտադրում անելով, տրամաբանորեն հանգեցնելով նպատակին և խնդիրներին:

Աշխատանքի նպատակն է եղել բարելավել 12 մատնյա աղու թափածակված խոցերի վիրահատական բուժման արդյունքները, մասնավորապես՝ լապարասկոպիայի կիրառման միջոցով, որին հասնելու համար առաջադրվել են համապատասխան խնդիրներ: Ա.Ա.Պետրոսյանն աշխատանքի իրականացման ընթացքում 12 մատնյա աղու թափածակված խոցերի լապարասկոպիկ վիրահատություններ կատարելիս հիվանդների ընտրության համար ներդրել է հետվիրահատական բարդությունների կանխատեսման Boey բալային համակարգը:

«Գրականության տեսությունն» ունի ենթաբաժիններ, որոնցում ներկայացված են 12-մատնյա աղու թափածակված խոցով հիվանդների վիճակի գնահատման և բուժման ելքերի կանխագուշակման տարբեր բալային համակարգեր, բուժման եղանակներին և մեթոդներին վերաբերվող հարցեր, ինչպես նաև հետվիրահատական բարդությունները և մահացությունը:

«Գրականության տեսության» մեջ ներկայացված պահպանողական բուժումն ունի պատմական նշանակություն, որին կարիք չկար այդքան մանրամասն անդրադառնալ:

Ատենախոսը ներկայացրել և քննարկել է 12 մատնյա աղու թափածակված խոցերի ժամանակ կիրառվող տարբեր ծավալի վիրահատություններ, որոնց մի մասը կիրառվում են մինչ օրս: Նա ներկայացրել է նաև վերջին տարիներին հաճախ կիրառվող լապարասկոպիկ մեթոդով կատարվող վիրահատությունները, այդ վիրահատությունների որոշ առանձնահատկություններ, առավելություններն ու չլուծված խնդիրները:

Ատենակոսության մեջ բերված են 2010-2018 թթ. «Արմենիա» ՀԲԿ-ում 12 մատնյա աղու թափածակված խոցի կապակցությամբ վիրահատված 120 հիվանդների հետազոտման և բուժման արդյունքները:

«Կլինիկական նյութի բնութագիրը և հետազոտության մեթոդները» գլխում կատարվել է հիվանդների բաժանում ըստ վիրահատության մեթոդի և ներկայացվել են հիվանդների կլինիկական բնութագրերը: Մանրամասնորեն նկարագրված են հետազոտության մեթոդները:

Հիվանդների մոտ կեսին կատարվել է նաև ԷԳԴՄ, որոնց զգալի մասը կազմել են լապարասկոպիկ եղանակով վիրահատված հիվանդները: Եթե համադրելի լինեին այս հիվանդների քանակները, հնարավոր կլիներ նաև կատարել արդյունքների համեմատություն խմբերի միջև՝ կախված ԷԳԴՄ-ի տվյալներից, որը անկասկած կմեծացներ աշխատանքի արժեքը:

Այս գլխում ըստ խմբերի ներկայացված են հիվանդների հետազոտության տվյալները, ուղեկցող հիվանդությունները, նախկինում տարած վիրահատությունները: Յուրաքանչյուր խմբում առանձին ներկայացված է հիվանդների վիճակի գնահատումն ըստ ASA համակարգի և հետվիրահատական բարդությունների կանխատեսման **Boey** բալային համակարգի:

Վիրահատության և հետվիրահատական շրջանի տվյալները ուսումնասիրելու նպատակով հեղինակը հիվանդներին բաժանել է 2 խմբերի՝

1. վիրահատությունը կատարվել է լապարասկոպիկ եղանակով՝ 56 հիվանդներ (46.7%),
2. վիրահատությունը կատարվել է որովայնահատումով (բաց եղանակով)՝ 64 հիվանդներ (53.3%):

3 դեպքում կարիք եղել կոնվերսիայի, որոնց պատճառները ներկայացված և քննարկված են ատենախոսության մեջ: Այս հիվանդների տվյալները հետագայում ընդգրկվել են որովայնահատման խմբում:

«Հետազոտության մեթոդները» գլխում մանրամասն ներկայացված են լապարասկոպիկ վիրահատությունները: Առանձին ներկայացված են նաև որովայնահատումով կատարված վիրահատությունների տեսակները: Հիմնականում կատարվել է թափածակված խոցի կարումը ճարպոնի եզրի ընդգրկումով կամ առանց դրա, որոշ դեպքերում կատարվել է նաև խոցի եզրերի հեռացում, թարմացում: Հստակեցված չէ, թե որ դեպքերում է կարիք լինում կատարել հավելյալ միջամտություն խոցի վրա:

Հակիրճ ներկայացված է վիրահատությունից հետո հիվանդների վարման տակտիկան:

Վիրահատությունից հետո 33 հիվանդի մոտ ի հայտ են եկել տարբեր բարդություններ, որոնք դասակարգվել են ըստ վիրաբուժական բարդությունների Clavien-Dindo-ի համակարգի:

Ատենախոսը հնարավորինս հավաքագրել է հեռակա արդյունքները և հիվանդների կյանքի որակի գնահատման նպատակով կիրառել է Visick սանդղակը:

«Սեփական հետազոտությունների արդյունքներ» զլուխը բաժանված է երկու ենթազլուխների՝ «Լապարասկոպիկ վիրահատությունների արդյունքները» և «Արդյունքների համեմատությունը»: Կատարվել է մանրակրկիտ համեմատություն ինչպես լապարասկոպիայի խմբի բուժման արդյունքների, այնպես էլ լապարասկոպիկ եղանակով և որովայնահատմամբ վիրահատված հիվանդների բուժման արդյունքների միջև՝ հաշվի առնելով Boey միավորները:

«Լապարասկոպիկ վիրահատությունների արդյունքները» բաժնում ներկայացված են վիրահատության տվյալները, նաև ըստ Boey միավորների, հետվիրահատական բարդությունները (10.7%-ի (6 հիվանդ)) և մահացությունը (1.8%-ի (1 հիվանդ)):

Քննարկվել են կարի անբավարության 6 դեպքեր (3-ական յուրաքանչյուր խմբում), բերվել են բարդության բուժման եղանակները և արդյունքները: 4 դեպքերում (3-դեպք լապարասկոպիայի խմբից), հնարավոր է եղել զերծ մնալ կրկնակի վիրահատությունից: Մանրամասն ներկայացված է պահպանողական բուժումը: Հնարավոր է լապարասկոպիայի խմբի այդ արդյունքում նշանակություն ունեն նաև այդ հիվանդների ավելի բարվոք վիճակը մինչ վիրահատությունը և թափածակված անցքի համեմատաբար փոքր չափսերը: Այս բարդության ժամանակ կիրառված բուժման մեթոդի արդյունավետության մասին վերջնական եզրակացության գալու համար դեպքերի քանակը քիչ է, բայց բուժման մեթոդները ներկայացված են ամփոփի և արդյունքները գոհացուցիչ են:

«Արդյունքների համեմատությունը» բաժնում համեմատվել են լապարասկոպիկ եղանակով վիրահատված հիվանդներ բուժման արդյունքներն ըստ

տարբեր ցուցանիշերի: Լապարասկոպիկ եղանակով վիրահատությունների ժամանակ կարելուց հետո հանգույցի ինտրակորպորալ (դեպքերի 48.2%-ում (27 հիվանդ)) և էքստրակորպորալ (դեպքերի 51.8%-ում (29 հիվանդ)) ձևավորման մեթոդների տևողությունների միջև նկատվել է հավաստիորեն էական տարբերություն, միջին տևողությունը կազմել է համապատասխանաբար 105 և 84 րոպե: Սակայն այս տարբերությունը կարող է փոփոխվել կախված վիրաբույժի փորձից:

Համեմատվել են նաև լապարասկոպիկ և բաց վիրահատությունների արդյունքները: Կատարվել է մանրակրկիտ համեմատություն ըստ **Boey** միավորների՝ նույն և տարբեր եղանակներով վիրահատված հիվանդների միջև: Նշված համեմատության արդյունքները հստակ երևում են ատենախոսի կազմած աղյուսակներում և գծապատկերներում:

Լապարասկոպիկ եղանակով կատարված վիրահատությունները միջինում տևել են ավելի կարճ. լապասկոպիայի խմբում՝ 94 րոպե (45-140), որովայնահատման խմբում՝ 128 րոպե (60-210):

Հետվիրահատական բարդությունները լապարասկոպիայի խմբում եղել են ավելի քիչ (10.7%), քան որովայնահատման խմբում (42.2%), և նրանք հավաստիորեն դասվել են Clavien-Dindo ավելի ցածր դասի: Մահացությունը նույնպես անհամեմատ քիչ է եղել լապարասկոպիայի խմբում՝ 1.8% ընդդեմ 26.6%-ի:

Հեռակա արդյունքների ուսումնասիրությունից պարզվել է, որ լապարասկոպիայի խմբում գրանցվել են ավելի գոհացուցիչ արդյունքներ նաև ըստ հիվանդների կյանքի որակի գնահատման Visick սանդղակի:

«Ամփոփում» բաժնում հստակ և հակիրճ ներկայացված է ատենախոսության ամբողջ նյութը: Ներկայացված են արդյունքների համեմատությունը, որից պարզ է դառնում, որ լապարասկոպիկ միջամտության իրականացումը ընտրված, սոմատիկ բավարար վիճակում գտնվող հիվանդների խմբում տալիս է լավ արդյունքներ:

Եզրահանգումները տրված են հստակ և պարզ:

Գործնական խորհուրդները կարող են ունենալ կարևոր կլինիկական նշանակություն:

Աշխատանքն ունի կարևոր գիտագործնական նշանակություն: Գործնական խորհուրդների կիրառումը կարող է բարելավել 12 մատնյա աղու թափածակված խոցի բուժման արդյունքները:

Ատենախոսության հիմնական դրույթները տեղ են գտել միջազգային և տեղական գիտաժողովներում՝ 18 տպագիր աշխատանքներում և բանավոր զեկույցներում:

Կարելի է հավելել նաև, որ Հայաստանում առաջին անգամ է կատարվում 12 մատնյա աղու թափածակված խոցի լապարասկոպիկ եղանակով բուժման հարցերի հետ կապված նմանատիպ աշխատանք:

Այսպիսով, Արեգ Արտակի Պետրոսյանի «12 մատնյա աղու թափածակված խոցի վիրահատական բուժման բարելավումը» թեմայով ատենախոսությունն արդիական է, ունի գիտական և գործնական կարևոր նշանակություն: Կատարված դիտողությունները չեն նվազեցնում ատենախոսության գիտական արժեքը:

Աշխատանքը համապատասխանում է ՀՀ ԲՈՀ-ի կողմից ներկայացրած թեկնածուական ատենախոսության բոլոր պահանջներին, իսկ ատենախոսության հեղինակ Արեգ Արտակի Պետրոսյանը արժանի է բժշկական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի կոչմանը:

Բժշկական գիտությունների դոկտոր

Ս.Ս.Հովհաննիսյան

Բժշկական գիտությունների դոկտոր

Սուրեն Ստեփանի Հովհաննիսյանի

ստորագրության իսկությունը հաստատում եմ.

Մ.Հերացու անվան ԵՊԲՀ-ի
գիտական քարտուղար

բ.գ.դ., պրոֆ. Տ.Գ. Ավագյան